

Datum van inontvangstneming : 13/12/2023

Zaak C-643/23

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

26 oktober 2023

Verwijzende rechter:

Tribunal da Relação de Lisboa (Portugal)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

4 juli 2023

Verzoekende partij:

Agenciart – Management Artístico, Sociedade Unipessoal, Lda.

Verwerende partij:

CT

Voorwerp van het hoofdgeding

Het door de Tribunal da Relação de Lisboa (rechter in tweede aanleg Lissabon, Portugal) onderzochte hoger beroep betreft de afbakening van de werkingsfeer van de betalingsbevelprocedure, en specifiek de vraag of al dan niet is voldaan aan de objectieve en subjectieve vereisten waaraan deze procedure is onderworpen – Begrippen „handelstransactie” en „onderneming” zoals gedefinieerd in artikel 2, punten 1 en 3, van richtlijn 2011/7/EU – Handelen als organisatie in het kader van een zelfstandige beroepsactiviteit en gestructureerde uitoefening van die activiteit.

Voorwerp en rechtsgrondslag van de prejudiciële verwijzing

Uitlegging van het Unierecht, met name van overweging 5 en artikel 2, punt 3, van richtlijn 2011/7/EU van het Europees Parlement en de Raad van 16 februari 2011 betreffende bestrijding van betalingsachterstand bij handelstransacties (PB 2011, L 48, blz. 1) – Artikel 267 VWEU

Prejudiciële vraag

Moet een natuurlijke persoon die gewoonlijk als zelfstandige het beroep van actrice uitoefent tegen een geldelijke vergoeding, maar die niet beschikt over een georganiseerde middenstructuur (aangezien zij die activiteit uitoefent zonder over een eigen bedrijfsruimte, personeel, gereedschappen of uitrusting die verband houden met haar beroepsactiviteit te beschikken) worden aangemerkt als een „onderneming” in de zin en voor de doeleinden van overweging 5 en artikel 2, punt 3, van richtlijn 2011/7/EU van het Europees Parlement en de Raad van 16 februari 2011?

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Richtlijn 2011/7/EU van het Europees Parlement en de Raad van 16 februari 2011 betreffende maatregelen ter bestrijding van betalingsachterstand bij handelstransacties: met name de overwegingen 5 en 10 en artikel 2, punten 1 en 3

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Decreto-Lei n.º 62/2013, de 10 de maio, que estabelece medidas contra os atrasos no pagamento de transações comerciais, e transpõe a Diretiva n.º 2011/7/UE, do Parlamento Europeu e do Conselho, de 16 de fevereiro de 2011 (wetsbesluit nr. 62/2013 van 10 mei 2013 tot vaststelling van maatregelen ter bestrijding van betalingsachterstand bij handelstransacties en tot omzetting van richtlijn 2011/7/EU van het Europees Parlement en de Raad van 16 februari 2011: met name artikel 3, onder b) en d)

„Artikel 3

Definities

Voor de toepassing van dit wetsbesluit wordt verstaan onder:

[...]

b) „handelstransacties”: transacties tussen ondernemingen of tussen ondernemingen en overheidsinstanties die zijn bestemd voor het leveren van goederen of het verrichten van diensten tegen vergoeding;

[...]

d) „onderneming”: elke organisatie, met uitsluiting van overheidsinstanties, die handelt in het kader van haar zelfstandige economische of beroepsmatige activiteit, ook wanneer deze door slechts één persoon wordt uitgeoefend;”

Regime dos procedimentos para cumprimento de obrigações pecuniárias emergentes de contratos de valor não superior à alçada do tribunal de 1.ª Instância,

aprovado pelo Decreto-Lei n.º 269/98, 1 de setembro (regeling betreffende de nakoming van geldelijke verbintenissen uit overeenkomst waarvan het bedrag de bevoegdheid van het gerecht van eerste aanleg niet overschrijdt, zoals vastgesteld bij wetsbesluit nr. 269/98 van 1 september 1998; hierna: „RPCOPEC”): met name artikel 7

Korte beschrijving van de feiten en van het hoofdgeding

- 1 Appellante is een handelsvennootschap die actief is op het gebied van de vertegenwoordiging van artiesten en het beheer van de artistieke loopbaan van de acteurs met wie zij een agentuurovereenkomst heeft gesloten. CT, verweerster in hoger beroep, oefent het beroep van actrice uit en heeft met appellante een agentuurovereenkomst gesloten die op 30 juni 2017 is verlopen.
- 2 In mei 2017 heeft appellante met een televisieproductiemaatschappij onderhandeld over de deelname van verweerster aan een soapserie en overeenstemming bereikt over de voorwaarden van haar overeenkomst, in ruil voor een commissie voor de verrichte agentuurdiensten. De deelname aan de soapserie begon in juni 2017 en eindigde eind mei 2018.
- 3 Appellante heeft voor deze diensten factuur nr. 2019/1 van 17 juli 2019 ten bedrage van 19 188 EUR ingediend, die door verweerster nog niet is betaald. Appellante stelt dat zij recht heeft op de commissie, ongeacht het feit dat de agentuurovereenkomst op 30 juni 2017 is verlopen, aangezien zij, voordat de agentuurverhouding werd beëindigd, de onderhandelingen over de overeenkomst heeft bevorderd, gevoerd en met succes heeft afgesloten.
- 4 Appellante heeft bij de Tribunal Judicial da Comarca de Lisboa (rechter in eerste aanleg Lissabon, Portugal) een vordering tot betaling van een bepaald bedrag tegen verweerster uitgeoefend.
- 5 Als executoriale titel heeft zij een betalingsbevel met een formule van tenuitvoerlegging overgelegd, welke is afgegeven in het kader van de betalingsbevelprocedure bij de Balcão Nacional das Injunções (nationale dienst voor betalingsbevelen, Portugal). Die procedure is op 24 oktober 2019 ingeleid, en de formule van tenuitvoerlegging is op 23 januari 2020 verlengd.
- 6 Het door appellante opgegeven te executeren bedrag is 19 188 EUR, zijnde het bedrag van factuur nr. 2019/1, vermeerderd met verdragingsrente. In het verzoek om een betalingsbevel wordt verwezen naar een overeenkomst voor de levering van goederen en diensten van 1 juni 2017 voor de periode van 1 juni 2017 tot en met 31 mei 2018.
- 7 Verweerster heeft zich tegen de executieprocedure verzet op grond van het ontbreken of de nietigheid van de betekening in de betalingsbevelprocedure, een onjuiste procedurekeuze, het ontbreken van procesbevoegdheid in het kader van de executie, en verjaring van de vordering die het voorwerp van de executie is.

- 8 De Tribunal Judicial da Comarca de Lisboa heeft het verzet tegen de executiemaatregel ontvankelijk verklaard en deswege de executieprocedure beëindigd.
- 9 Vervolgens heeft appellante hoger beroep ingesteld bij de Tribunal da Relação de Lisboa, de verwijzende rechter.

Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

Standpunt van appellante

- 10 Volgens appellante is de agentuurverhouding die door middel van de agentuurovereenkomst tussen partijen tot stand is gebracht, een handelstransactie in de zin van artikel 3, onder b), van wetsbesluit nr. 62/2013.
- 11 De door appellante verrichte diensten houden verband met het beroep van verweerster, die actrice is, en zijn bestemd voor de uitoefening van de beroepsactiviteit van laatstgenoemde, zodat geen van de partijen kan worden beschouwd als consument, hetgeen van belang is voor de toepassing van artikel 2, lid 2, onder a), van wetsbesluit nr. 62/2013, dat overeenkomsten met consumenten uitsluit van de werkingssfeer ervan.
- 12 Bovendien moet verweerster, juist omdat zij als zelfstandige het beroep van actrice uitoefent en in die hoedanigheid de litigieuze agentuurovereenkomst heeft gesloten, worden geacht onder het begrip „onderneming” zoals gedefinieerd in artikel 3, onder d), van wetsbesluit nr. 62/2013 te vallen.
- 13 Hieruit volgt dat het gebruik van de betalingsbevelprocedure door appellante voldoet aan de objectieve en subjectieve vereisten van de wet en het passende procedurele middel is om de nakoming van de door verweerster niet voldane verplichting af te dwingen, zodat moet worden geconcludeerd dat de executoriale titel geldig is.
- 14 Bijgevolg moet het beroep worden toegewezen, het bestreden arrest worden vernietigd en de zaak voor verdere behandeling naar de rechter in eerste aanleg worden terugverwezen.

Standpunt van verweerster

- 15 Volgens verweerster heeft de rechter in eerste aanleg terecht geoordeeld dat het gebruik van een betalingsbevelprocedure om via de rechter betaling van het gevorderde bedrag te verkrijgen, niet-ontvankelijk is omdat de overeenkomst waaruit de verplichting tot betaling van dat bedrag voortvloeit niet onder het begrip „handelstransactie” valt. Om van een handelstransactie te kunnen spreken, vereist de wet dat de partijen bij de overeenkomst ondernemingen of een onderneming en een overheidsinstantie zijn, hetgeen in casu duidelijk niet het geval is, aangezien er geen sprake is van een verhouding tussen ondernemingen of

tussen een onderneming en een overheidsinstantie, noch van iemand die een handelsactiviteit uitoefent, aangezien verweerster het beroep van actrice uitoefent.

- 16 Verweerster beroept zich voor haar verdediging op het arrest van het Hof van Justitie van 15 december 2016, Nemec (C-256/15, EU:C:2016:954), voor de uitlegging van de begrippen „handelstransactie” en „onderneming” in de zin van richtlijn 2000/35/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 juni 2000, waarin het Hof van Justitie heeft geoordeeld dat het niet volstaat dat een persoon een transactie sluit om onder het begrip „onderneming” te vallen en opdat die transactie een handelstransactie vormt. Daartoe is mede vereist: i) dat die persoon handelt als organisatie in het kader van een dergelijke activiteit of van een zelfstandige beroepsmatige activiteit, hetgeen impliceert dat bedoelde persoon, ongeacht zijn rechtsvorm en zijn statuut naar nationaal recht, die activiteit gestructureerd en duurzaam uitoefent, zodat het bij die activiteit niet slechts dient te gaan om één geïsoleerde verrichting, en ii) dat de betrokken transactie wordt gesloten in het kader van genoemde activiteit.
- 17 De vermeende agentuurovereenkomst in kwestie was geen overeenkomst tussen ondernemingen, en de sluiting ervan kan daarom niet worden opgevat als een handelstransactie. Uit de ondertekening van die overeenkomst kan niet worden afgeleid dat verweerster, die het beroep van actrice uitoefent, op gestructureerde en duurzame wijze een economische activiteit uitoefent of dat zij handelt in het kader van het handelsverkeer door de uitoefening van een zelfstandige beroepsactiviteit.
- 18 Het feit dat verweerster deze overeenkomst [aanvankelijk] als een „commerciële distributieovereenkomst” beschouwde, is niet van invloed op de juridische kwalificatie van die overeenkomst door partijen.
- 19 Verweerster oefent het vrije beroep van actrice uit en verricht intellectuele diensten op basis van een specifieke beroepskwalificatie, persoonlijk en in het kader van een vertrouwensrelatie, waardoor zij niet onder het begrip „handelaar” valt.
- 20 Anderzijds voert verweerster, in het kader van de betalingsbevelprocedure, aan dat appellante niet heeft aangetoond dat zij een eerste betalingsverzoek heeft gedaan, zodat niet bewezen kan worden geacht dat verweerster factuur nr. 2019/1 heeft ontvangen. Daarnaast beroept zij zich op het ontbreken van een betekening, of de nietigheid ervan, op grond waarvan zij verzet tegen de betalingsbevelprocedure had kunnen aantekenen, wat de nietigheid van de verrichte handelingen met zich meebrengt. Aangezien aan verweerster geen betekening heeft plaatsgevonden, moet de zaak in het vervolg worden behandeld volgens de bijzondere declaratoire procedure, zonder formule van tenuitvoerlegging in het verzoek om een betalingsbevel.
- 21 Verweerster stelt voorts dat de agentuurovereenkomst niet is gesloten tussen haar en appellante, maar tussen appellante en de vennootschap CT Unipessoal, Lda.

Daardoor is verweerster niet bevoegd om als geëxecuteerde te interveniëren in deze procedure.

- 22 Bovendien verjaren vorderingen wegens de verlening van agentuurdiensten na twee jaar. Op het moment dat appellante het verzoek om een betalingsbevel indiende, was de commissie die zij meende te moeten innen al enige tijd verjaard.
- 23 Verweerster voert daarenboven aan dat de tussen haar en appellante gesloten overeenkomst lange tijd voor het aflopen van de productieovereenkomst met de televisieproductiemaatschappij is beëindigd, en dat appellante geen rol heeft gespeeld bij het sluiten van de overeenkomst met de televisieproductiemaatschappij en niet degene was die deze overeenkomst heeft bevorderd, aangezien verweerster zelf de laatste onderhandelingen over de voorwaarden van die overeenkomst heeft gevoerd. Om deze redenen is er geen commissie verschuldigd aan de executant.
- 24 Hoewel de rechter in eerste aanleg de hierboven uiteengezette middelen niet naar behoren heeft onderzocht, is dit op grond van alle voorgaande overwegingen niet van invloed op de beslechting van de zaak. In het bestreden vonnis is geen blijk gegeven van een onjuiste uitlegging van artikel 3, onder b) en d), van wetsbesluit nr. 62/2013, en bijgevolg moet het vonnis in zijn geheel worden bevestigd.

Korte uiteenzetting van de motivering van de prejudiciële verwijzing

- 25 De verwijzende rechter onderzoekt de vraag of er sprake is van een onjuiste procedurekeuze.
- 26 Volgens de wet is iedere executie gebaseerd op een titel die bepalend is voor het voorwerp en de grenzen van de executieprocedure, en vormt het niet-bestaan of ontbreken van uitvoerbaarheid van de titel een grond voor verzet tegen de executie. Wanneer de opeisbare verplichting niet naar behoren wordt gedekt door een executoriale titel of de grenzen daarvan overschrijdt, is er sprake van een onregelmatigheid wegens het ontbreken van een executoriale titel. Dat ontbreken van een executoriale titel moet noodzakelijkerwijs leiden tot beëindiging van de executie.
- 27 In casu heeft de rechter in eerste aanleg geoordeeld dat het betalingsbevel in kwestie geen executoriale titel vormde, aangezien het bedrag van de factuur die deel uitmaakt van het dossier van de executieprocedure het bedrag van 15 000 EUR overschreed, en dat appellante, aangezien verweerster geen handelsonderneming was, die procedure niet tegen haar kon inzetten.
- 28 Artikel 10 van wetsbesluit nr. 62/2013 erkent het recht van de schuldeiser om in het kader van een handelstransactie waaraan geen consumenten deelnemen te verzoeken om een betalingsbevel, ongeacht het bedrag van de vordering en dus ook indien het bedrag ervan hoger is dan 15 000 EUR, welk bedrag de limiet vormt in de algemene regeling van het betalingsbevel (artikel 7 RPCOPEC).

- 29 Gelet op artikel 2, leden 1 en 2, onder a), en artikel 3, onder b), van wetsbesluit nr. 62/2013 betreft het derhalve vorderingen die voortvloeien uit handelstransacties waaraan niet wordt deelgenomen door een consument.
- 30 Vervolgens onderzoekt de verwijzende rechter de objectieve en subjectieve vereisten van de betalingsbevelprocedure.
- 31 Wat de objectieve vereisten betreft, zijn de begrippen *uit de overeenkomst voortvloeiende geldelijke verplichting* (artikel 1 van wetsbesluit nr. 269/98) en *handelstransactie* [artikel 3, onder b), van wetsbesluit nr. 62/2013] van belang. Wat de subjectieve vereisten betreft, zijn de begrippen *consument* [artikel 2, lid 2, onder a), van wetsbesluit nr. 62/2013], *overheidsinstanties* [artikel 3, onder c), van wetsbesluit nr. 62/2013] en *onderneming* [artikel 3, onder d), van wetsbesluit nr. 62/2013] van belang.
- 32 In casu had het betalingsbevel met een formule van tenuitvoerlegging betrekking op de betaling van een factuur voor op grond van een agentuurovereenkomst verrichte diensten, die appellante in haar hoedanigheid van agent zegt aan verweerster te hebben geleverd in het kader van de activiteit van beroepsactrice van verweerster.
- 33 Daaruit volgt dat is voldaan aan de objectieve vereisten van de overeenkomst als bron van de schuldvordering en van de geldelijke aard daarvan in strikte zin, dat wil zeggen als verplichting tot betaling van een geldsom. Deze punten worden door partijen niet betwist.
- 34 Het geschil draait om de vraag of moet worden aangenomen dat is voldaan aan het objectieve vereiste van het bestaan van een handelstransactie en aan het subjectieve vereiste van de hoedanigheid van onderneming, zoals gedefinieerd in artikel 3, onder respectievelijk b) en d), van wetsbesluit nr. 62/2013.
- 35 De verwijzende rechter merkt op dat bij dit wetsbesluit richtlijn 2011/7/EU is omgezet in nationaal recht en richtlijn 2000/35/EG, die dezelfde materie regelde, is vervangen en ingetrokken.
- 36 Volgens artikel 3, onder b), van wetsbesluit nr. 62/2013 is een handelstransactie een transactie waaraan wordt deelgenomen door ondernemingen en die tot doel heeft om goederen en diensten te leveren tegen een (geldelijke) vergoeding.
- 37 Bijgevolg moet de structuur van de tussen partijen gesloten overeenkomst worden onderzocht. Bij het onderzoek van de toe te passen procedurevorm moeten het voorwerp en de grondslag van de rechtsvordering zoals die resulteren uit het betalingsbevel in aanmerking worden genomen, indachtig het feit dat appellante in dat verzoek stelt te zijn „opgetreden als agent” voor verweerster.
- 38 De agentuurovereenkomst wordt beheerst door Decreto-lei n.º 178/86, de 3 de julho (wetsbesluit nr. 178/86 van 3 juli 1986), waarin dat begrip wordt gedefinieerd als een overeenkomst waarbij een van de partijen zich ertoe verbindt

om, tegen een vergoeding, het sluiten van overeenkomsten namens de andere partij te bevorderen.

- 39 Enerzijds is de agentuurovereenkomst in de rechtspraak gekwalificeerd als een handelsovereenkomst, maar anderzijds heeft de rechtspraak geen eensluidend antwoord gegeven op de vraag of de agentuurovereenkomst ter bevordering van een artistieke loopbaan moet worden aangemerkt als een agentuurovereenkomst.
- 40 Aangezien de agentuurovereenkomst een modaliteit van de handelsovereenkomst is, lijdt het geen enkele twijfel dat de door appellante verrichte activiteit moet worden aangemerkt als een dienstverrichting. Derhalve is voldaan aan het objectieve aspect van het begrip „handelstransactie”.
- 41 De verwijzende rechter komt tot de slotsom dat in casu is voldaan aan de objectieve vereisten waaraan het gebruik van de betalingsbevelprocedure, in het kader van de handelsovereenkomst, is onderworpen.
- 42 Wat het subjectieve vereiste van de hoedanigheid van ondernemer betreft, merkt de verwijzende rechter op dat de agentuurovereenkomst op grond waarvan de op de bij het verzoek om een betalingsbevel gevoegde factuur vermelde diensten zijn verricht, is gesloten tussen appellante, die een handelsvennootschap is, en verweerster, die een natuurlijke persoon is.
- 43 Bijgevolg moet worden bepaald of beide partijen onder het juridische begrip „onderneming” vallen, dat wil zeggen: elke organisatie die handelt in het kader van haar zelfstandige economische of beroepsmatige activiteit, ook wanneer deze activiteit door slechts één persoon wordt uitgeoefend (artikel 2, punt 3, van richtlijn 2011/7/EU).
- 44 Dat appellante tot deze categorie behoort, staat buiten kijf. Het geschil is ontstaan met betrekking tot verweerster.
- 45 Aangezien appellante in het verzoek om een betalingsbevel heeft aangevoerd dat verweerster het beroep van actrice uitoefent, waarbij de agentuurovereenkomst tot doel heeft haar loopbaan te bevorderen, moet het begrip „activiteit”, begrepen als een beroepsactiviteit, die wordt uitgeoefend door een natuurlijke persoon, in aanmerking worden genomen.
- 46 Het feit dat in overweging 10 van richtlijn 2011/7/EU uitdrukkelijk wordt verklaard dat de vrije beroepen „onder deze richtlijn vallen”, duidt erop dat vrije beroepen moeten worden inbegrepen in een ruime opvatting van het begrip „onderneming”.
- 47 Aangezien in het verzoek om een betalingsbevel is aangevoerd dat verweerster het beroep van actrice uitoefent en dat de agentuurovereenkomst die zij met appellante heeft gesloten tot doel had haar beroepsactiviteit, in het kader van een vrij beroep, te bevorderen, duidt er prima facie op dat zij moet worden aangemerkt als onderneming.

- 48 De verwijzende rechter haalt het door verweerster ingeroepen arrest Nemeč aan, ter zake waarvan hij opmerkt dat de verduidelijking van het door het Hof van Justitie gebruikte begrip „duurzaam” geen vragen doet rijzen, aangezien de regelmatige en ononderbroken uitoefening van een bepaalde beroepsactiviteit aldus zal worden aangemerkt. De twijfel betreft de vraag wat moet worden verstaan onder handelen *als organisatie* en onder *gestructureerde uitoefening* van deze activiteit. Het arrest Nemeč ziet op de beroepsuitoefening door een ambachtsman die in het bezit is van een vergunning om als zelfstandig ambachtsman werkzaam te zijn. De uitoefening van zijn activiteit veronderstelt dat hij beschikt over een gestructureerd geheel van productiemiddelen.
- 49 De in die zaak gerezen vragen blijven bestaan in het kader van richtlijn 2011/7/EU, aangezien de definities van de begrippen „handelstransactie” en „onderneming” in die richtlijn identiek zijn aan die van richtlijn 2000/35/EG, die ten grondslag aan het arrest Nemeč ligt.
- 50 De verschillen tussen de in het arrest Nemeč onderzochte feitelijke situatie en de situatie die in casu aan de orde is, staan het niet toe dat de conclusies waartoe het Hof van Justitie in dat arrest is gekomen zonder meer worden geëxtrapoleerd. Daar komt bij dat de verwijzende rechter geen ander arrest van het Hof van Justitie heeft gevonden waarin het zich over de uitlegging van voornoemde regels heeft uitgesproken.
- 51 Daardoor blijft er gereede twijfel bestaan over de uitlegging van de overwegingen 5 en 10 en artikel 2, punten 1 en 3, van richtlijn 2011/7/EU, welke uitlegging een centrale rol speelt bij de beslechting van het geding in de onderhavige zaak.
- 52 Om die reden besluit de verwijzende rechter de behandeling van de zaak te schorsen en het Hof van Justitie overeenkomstig artikel 267 VWEU de hierboven geformuleerde prejudiciële vraag voor te leggen.